УДК 372.41-057.87

ТЕСТОВА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ВОЛОДІННЯ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНИМ ЧИТАННЯМ СТУДЕНТІВ ЛДУФК

Лариса ГОШОВСЬКА

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті розглядаються проблеми навчання ознайомлювальному читанню та адекватність тестової форми контролю розуміння при ознайомлювальному читанні оригінальної літератури з фаху студентів ЛДУФК з позицій комунікативно-прагматичного підходу до цього виду мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: екстенсивне читання; ознайомлювальне читання; тестова методика контролю розуміння інформації; комунікативно-прагматичний підхід; об'єкти тестового контролю; типологія тестових завдань.

Постановка проблеми. В умовах «інформаційного вибуху», що спостерігається у світі з кінця минулого століття, особливого значення при вивченні іноземних мов набуває розвиток у студентів вмінь орієнтації у нестримному потоці спеціальної іншомовної літератури з урахуванням своїх професійних потреб. Слід підготувати студента до здійснення діяльності активного споживача інформації.

Навчання читанню як виду мовленнєвої діяльності, формування та розвиток навичок диференційованого читання в залежності від конкретних цілей у роботі над оригінальною спеціальною літературою займає провідне місце у курсі іноземних мов у ЛДУФК. Керуючись тезою: «Навчайся читати читаючи», цю діяльність можна реалізувати лише шляхом екстенсивного (великого за обсягом) читання іншомовних джерел фахового спрямування.

Викладачі кафедри іноземних мов ЛДУФК ставлять на меті надання своїм студентам можливості широкої практики у різних видах читання. З цією метою одним із завдань є створення відповідної «матеріальної бази»: здійснення підбору достатньо великої кількості цікавих, інформативних, професійно спрямованих текстів різних жанрів, аналогів тих дискурсів, з котрими майбутньому фахівцю доведеться мати справу у своїй подальшій професійній діяльності. Працюючи над упорядкуванням термінологічного вокабуляру рухливих ігор, викладачі кафедри іноземних мов мають також на меті укладання хрестоматії з оригінальної фахової літератури для розвитку диференційованих видів читання студентів ЛДУФК.

Для реалізації цих завдань кваліфікований читач послуговується здебільшого чотирма основними видами читання: вивчаючим, ознайомлювальним, пошуковим та переглядовим. Ознайомлювальне читання вважається визначальним, базовим для решти видів читання.

Розподіл читання на види, їх позірна автономія має дещо умовний характер, продиктований власне цілями навчання. Той самий вид читання доволі рідко зберігається протягом усієї роботи над джерелом інформації, оскільки кваліфікований читач повинен уміти швидко перемикатися на той вид читання, що є найбільш доцільним у певний момент. Але у навчальному процесі доцільно розглядати та навчати кожному з видів автономно, що, зрештою, не суперечить реальним випадкам їх використання.

Абсолютно неприпустимо вважати, що один з видів читання може служити засобом навчання іншому, тобто розвиток навичок та вмінь ознайомлювального читання у жодному випадку не призведе до формування навичок та вмінь переглядового чи пошукового читання [5, с. 7, 11].

З точки зору педагогіки та психології в читацькій практиці людини ознайомлювальне читання вважається найбільш поширеним видом. Це саме той вид читання, сформованість якого дозволяє фахівцям галузі фізичного виховання та спорту знайомитися із

© Гошовська Л., 2008

зарубіжними публікаціями з певних проблем, загальнонауковими та спеціальними статтями у фахових часописах, підбирати матеріали для своєї наукової роботи, знайомитися із супроводжуючою документацією до нового спортивного устаткування, тренажерів та спеціальної апаратури закордонного виробництва, складати бібліографії тощо.

Навчання диференційованому читанню повинно здійснюватися у тісній взаємодії зі систематичним контролем, адекватним за формою та змістом тим видам читання, якими послуговується зрілий читач під час роботи над оригінальною спеціальною літературою. Контроль розуміння отриманої (в даному випадку прочитаної) інформації як невід'ємний компонент практики в ознайомлювальному читанні повинен бути систематичним, адекватним, оскільки лише вірно організований контроль реалізує свою функцію управління навчальним процесом та створює у студентів стійку мотивацію до регулярного читання.

У зарубіжних посібниках для розвитку навичок диференційованого читання досить широко використовується тестова форма перевірки розуміння окремих текстів [8]. У сучасній вітчизняній методиці навчання іноземних мов доцільність та ефективність тестування практично ні в кого не викликає сумніву. Проте, якщо розробка мовних тестів (таких, що перевіряють лексико-граматичний матеріал) ведеться доволі продуктивно [1, 3, 7], то тестування розуміння при різних видах читання, а також ступінь сформованості окремих видів читання потребує подальшої розробки. Дехто із зарубіжних тестологів (D.Eastman, N.Brooks) також вказують на нічим не виправдану «занедбаність» ("neglecting") у царині розробки методики тестування так званого екстенсивного читання (extensive reading), яке здійснюється на достатньо великій кількості достатньо великих за обсягом текстів. [10, 12]

Тестова форма контролю може служити ефективним та адекватним засобом перевірки ознайомлювального читання, коли об'єктом контролю виступає розуміння з тою мірою точності та повноти, які забезпечують усталеність і цілісність ознайомлювального читання (точність розуміння вимагається стосовно основної інформації за умови правильного неспотвореного розуміння другорядних фактів, а міра повноти розуміння визначається у межах 70-75 % усіх фактів тексту включно із основними).

У методиці навчання різним видам читання до основних характеристик розуміння прочитаного відносять повноту, точність та глибину. В результаті ознайомлювального читання досягається розуміння основного змісту тексту, основної лінії доказів автора. Міра повноти розуміння визначається у межах 70-75 % фактів, що містяться у тексті, включно з усіма основними фактами.

Міра повноти розуміння відображає кількісну характеристику інформації, вилученої читачем із тексту. Повнота розуміння перевіряється на практиці різними способами, наприклад, шляхом підрахунку таких умовних інформативних одиниць як факт. Другий спосіб, в основу котрого покладено теорію М.І. Жинкіна про предикативний характер мовленнєвого акту та трактування тексту як ієрархічної системи предикатів, дозволяє оцінити повноту розуміння із значно більшою прецизійністю. [2, с. 215]

При ознайомлювальному читанні точність розуміння висувається до основної інформації за умови правильного неспотвореного розуміння другорядних фактів. Слід підкреслити, що перші два параметри співвідносяться з розумінням на рівні значення, а третій – з розумінням на рівні змісту.

У 70 – 80-х роках минулого століття до теорії та методики навчання іноземних мов проникають ідеї генеративізму Ноама Хомського про відмінність між мовною компетенцією (language competence) та мовною поведінкою (language performance), а також численні положення когнітології та комунікативної лінгвістики [6, 11]. Так, наприклад, американський лінгвіст і психолог Джералд Блум розробив таксономію об'єктів навчання, де виокремлюється ціла галузь навчальної діяльності – когнітивна (cognitive domain) разом із психомоторною (psychomotor domain) та емоційною (affective domain). Перші дві галузі, в межах котрих актуалізується навчання читанню, забезпечується при наявності певних умінь, пов'язаних із знанням та розумінням мовного матеріалу, умінням послуговуватися цим матеріалом у процесі мовлення, умінням аналізувати, синтезувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію [9, p. 21].

Комунікативно-прагматичний підхід до мовних аспектів, осмислення їх з позицій теорії мовленнєвої діяльності, властиве лінгвістиці та психології останніх десяти - п'ят-

надцяти років, призвели до трактування тексту як дискурсу, як основної комунікативної одиниці, якою особа послуговується у процесі усної комунікації. Перевіряючи розуміння одиниці комунікації – тексту, ми перевіряємо, чи відбувся акт комунікації, чи ні. Отже, перевірка розуміння при читанні – надзвичайно відповідальний момент у роботі над текстом, а відтак, і при формуванні навичок читання. У багатьох сучасних зарубіжних та вітчизняних дослідженнях підкреслюється думка, що перевірка розуміння прочитаного виступає як засіб опосередкованого впливу на вид читання [4, 5, 10, 13]. Студент читає так, як його будуть перевіряти, тому форма та зміст контролю набуває надзвичайної ваги. Адекватність форм перевірки розуміння тому виду читання, що формується, є неодмінною вимогою при навчанні диференційованих видів читання.

З доволі великої кількості різновидів тестів, які визначаються у більшості випадків їх призначенням, у нашому випадку ми оперуємо мовленнєвими / прагматичними (на відміну від мовних), контролюючими (на відміну від навчаючих), об'єктивними (на відміну від суб'єктивних), укладених самими викладачами "teacher's test" – (на відміну від стандартизованих) тестами загального рівня володіння (proficiency tests) ознайомлювальним читанням.

У результаті аналізу літератури з проблем тестування та з урахуванням власного досвіду запровадження тестових методик контролю різних видів мовленнєвої діяльності нам видається доцільним виділення низки типових тестових завдань, які ми використовуємо при укладанні тестів для контролю розуміння прочитаного:

1. Текст має назву « … » тому, що …
   а) … ; б) … ; в) … ; г) …
2. У цьому тексті розповідається про ….
3. На основі інформації, наведеної у тексті, можна стверджувати, що
4. Вкажіть, яка з чотирьох тем найкраще висвітлюється у тексті …
5. На основі прочитаного можна зробити висновок, що …
6. У тексті вказується, що для того, щоби …., необхідно …..
7. Вкажіть, які з аргументів, наведених у лівому стовпчику, співвідносяться за змістом з висновками, запропонованими у правому стовпчику: ….
8. Інформація, наведена у тексті, може бути корисною /цікавою / важливою для вирішення наступних питань …
9. У тексті наводяться факти, які підтверджують, що ….
10. Опрацьований текст присвячений проблемі / проблемам …

Висновки

1. Вирішуючи проблему перевірки при ознайомлювальному читанні, як об'єкт контролю ми визначаємо розуміння, а не лінгвістичний (мовний) матеріал тексту, а у розумінні виділяємо головні аспекти, такі як основна думка дискурсу, комунікативне завдання, ставлення читача до отриманої інформації тощо. При цьому не слід вважати, що контроль розуміння при читанні тотожний перевірці сформованості умінь чи навичок з певного виду читання. Тому слід обирати адекватні методики контролю, диференційовано підходити до способів та видів перевірки.

2. Усім цим вимогам найбільш повно, на наш погляд, відповідає тестова методика контролю, яка найбільш ефективна для перевірки навичок та вмінь у рецептивних видах мовленнєвої діяльності, до яких, зокрема, відносимо читання. При виконанні тестових завдань вербальна активність студентів мінімальна, що не заважає інтелектуальній активності знаходитися на високому рівні. Подібні складні аналітико-синтетичні процеси мислення мають місце і у процесі читання при вилученні та переробці інформації. Це сприяє органічності, відповідності та придатності тестової методики контролю для перевірки розуміння при ознайомлювальному читанні.

Список літератури

1. *Банкевич Л.В.* Тестирование лексики иностранного языка: учебное пособие для студ. пед. ин-тов. – М.: «Высш. шк.», 1981. – 113 с.
2. *Жинкин Н.И.* Язык – речь – творчество: Избранные труды. – М.: Лабиринт, 1998. – 366 с

3. *Рапопорт А.С.* Now Read On: Кн. Для чтения для гуманит. вузов. – М.: Высшая школа, 1984. – 87 с.
4. *Рогова Г.В.* Методика обучения английскому языку: Учеб. пособие для пед.ин-тов. – М.: «Просвещение», 1983. – 351 с.
5. *Фоломкина С.К.* Методическая подгототвка преподавателей иностранного языка // Сб. науч. т. Моск. гос. ин-та иностр. яз. им.Мориса Тореза.- Вып.325. – М.: Б.и., 1989. – 127 с.
6. *Хомський Н.* Роздуми про мову. - Пер. з англ. – Львів: Ініціатива, 2000. – 352 с.
7. *Цатурова И.А.* Грамматический и лексический практикумпо базовому курсу «Английский язык»: Учебн. пособие. – Таганрог, 1991. – 142 с.
8. *Adams W.R.* Developing Reading Versatility. – Santa Barbara City College: Holt, Rinehart and Winston. – N.Y., 1985. – 429 p.
9. *Blum G.S.* Psychodynamics: the Science of Unconscious Mental Forces. – Belmont: Wadsworth Publ. Co., Inc., 1966. – 82 p.
10. *Brooks N.* Language and Language Learning: Theory and Practice. – Second Ed. – New York: Brace and World, Inc., 1964. – 300 p.
11. *Chomsky N.M.G.* Studies on Semantics in Generative Grammar. – 2nd Printing. – Hague; Paris: Mouton, 1975. – 207 p.
12. *Eastman D.* Insider. – Knoxville: Copyright 1978. – 30 p.
13. *Harris Z.S.* Methods in Structural Linguistics. – Chicago: University Press, 1968. – 384 p.

ТЕСТОВАЯ МЕТОДИКА КОНТРОЛЯ ВЛАДЕНИЯ ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫМ ЧТЕНИЕМ СТУДЕНТОВ ЛГУФК

Лариса ГОШОВСКАЯ

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В статье рассматриваются проблемы обучения ознакомительному чтению и адекватность тестовой формы контроля при ознакомительном чтении оригинальной литературы по специальности студентами ЛГУФК с позиций коммуникативно-прагматического подхода к этому виду речевой деятельности.

Ключевые слова: экстенсивное чтение; ознакомительное чтение; тестовая методика контроля понимания информации; коммуникативно-прагматический подход; объекты тестового контроля; типология тестовых заданий.

TESTING METHODS OF STUDY-READING SKILLS WITH THE PHYSICAL CULTURE UNIVERSITY SUDENTS

Larysa GOSHOVSKA

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. The article tackles the problems of study-reading skills development as well as adequate choice of the forms of testing comprehension while reading original professional literary sources. This language aspect is regarded in communicative and pragmatic terms.

Key words: extensive reading; study-reading skills; testing of comprehension; communicative and pragmatic approach; objects of testing; typology of testing tasks.